

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์เป็นภาควิชาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี 4 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ สาขาวิชาเกษตรกรรม และสาขาวิชาอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในแต่ละสาขา ดังนี้

หลักสูตรสาขาวิชาบริหารธุรกิจมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพครู และวิชาชีพทางธุรกิจ มีทักษะในวิชาชีพครูทางธุรกิจศึกษา และวิชาชีพทางธุรกิจ มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพครู และวิชาชีพทางธุรกิจ พร้อมทั้งมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้และทักษะทั้งหลายในวิชาชีพเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

หลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการศึกษาทางด้านคหกรรมศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพอิสระได้ ประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ทั้งส่วนบุคคลและชุมชน อีกทั้งนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชน

หลักสูตรสาขาวิชาเกษตรกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะประกอบอาชีพครู ประกอบอาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการและส่งเสริมความรู้เกษตรกรรม หรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้ มีจรรยาและวินัยของครู สามารถทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นโดยเฉพาะทางด้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม

หลักสูตรสาขาวิชาอุตสาหกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะงานปฏิบัติและประสบการณ์ทางการสอนวิชาช่างอุตสาหกรรมหลาย ๆ แขนง ในระดับมัธยมศึกษาและระดับต่ำกว่า หรือสูงกว่าได้มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาอาชีพ มีความภาคภูมิใจและมั่นใจในวิชาชีพครูอุตสาหกรรม พัฒนา

ด้านวินัยในการทำงาน มีจรรยาในวิชาชีพ มีความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบในการทำงาน ความมีมนุษยสัมพันธ์ และปลูกฝังหน้าที่ความรับผิดชอบในการเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนและสังคม

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของแต่ละสาขาวิชา มิได้มุ่งให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาประกอบอาชีพครูเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งให้ประกอบอาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย ในการจัดหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาได้มีทักษะและประสบการณ์ตรงทางด้านอาชีพ คณะศึกษาศาสตร์ได้จัดให้มีกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นกระบวนการภาคปฏิบัติที่มุ่งพัฒนาทักษะวิชาชีพครูในด้านต่าง ๆ และมุ่งสร้างประสบการณ์ให้แก่ศึกษาก่อนออกไปประกอบอาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้นักศึกษาทุกคนที่จะจบหลักสูตรต้องผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ในสถานศึกษาเท่านั้น แต่ในด้านอาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องยังไม่มี การจัดให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ฝึกประสบการณ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่ายังไม่ตอบสนองกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร นอกจากนี้ จากผลการประเมินหลักสูตรปริญญาตรี วิชาเอกบริหารธุรกิจ พุทธศักราช 2519 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เสาวนิตย์ เจริญชัย, 2530) พบว่านักศึกษาและบัณฑิตส่วนใหญ่มีความคาดหวังเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอันดับแรกคือ อาชีพทางด้านธุรกิจ รองลงมาคืออาชีพครู ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดเพียงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาเพียงอย่างเดียว อาจยังไม่เพียงพอที่จะสร้างคุณลักษณะของนักศึกษาตามวัตถุประสงค์และตอบสนองความคาดหวังของนักศึกษาได้

ฉะนั้นเพื่อให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของภาควิชาอาชีวศึกษา เป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงทั้งในอาชีพครูและอาชีพอื่น ๆ รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของทั้ง 4 สาขาวิชา จึงควรมีการศึกษาถึงปัญหาและความต้องการในการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของภาควิชาอาชีวศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ภาควิชาอาชีวศึกษา นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีภาควิชาอาชีวศึกษาที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในด้านหลักสูตรและการดำเนินงาน
2. รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ของภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง แนวทางวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วยการจัดหลักสูตรและการดำเนินงาน

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง การดำเนินการให้นักศึกษาได้มีโอกาสนำความรู้ทั้งหมดที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาและสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ของภาควิชาอาชีวศึกษา

สำนักฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง สถานศึกษาหรือสถานประกอบการที่นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ความไม่เหมาะสมของการจัดหลักสูตรและการดำเนินงานในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ ตามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ภาควิชาอาชีวศึกษาและนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี ภาควิชาอาชีวศึกษาที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
2. ได้รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของภาควิชาอาชีวศึกษาที่เหมาะสม
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ ต่อไป